

Com generem
coneixement
i fem recerca
amb participació ètica
amb infants

institut
infància i
adolescència

 Institut
Metropol

EDITA:

Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB) – Institut Metròpoli

EQUIP:

Mari Corominas: elaboració i redacció

Laia Pineda: revisió principal i directora

Emma Cortés, Laia Curcoll i Elisa Stinus: revisió interna

Ainhoa Flecha i José Luis Molina (Comitè d'Ètica en la Recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona): revisió externa

Barcelona, 22 de juliol de 2024

Actualització periòdica

Índex

1. COM GENEREM CONEIXEMENT?.....	4
2. COM FEM RECERCA AMB PARTICIPACIÓ ÈTICA AMB LA INFÀNCIA?.....	9
3. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	14

1. Com generem coneixement?

1. L'Institut Infància i Adolescència de Barcelona és un **instrument de servei públic dedicat a construir coneixement rellevant per acompanyar l'administració local** en el seu paper de garantia dels drets dels infants, així com en la transformació de la ciutat per tal que sigui més adequada per viure-hi la infància i l'adolescència (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2024c). Amb l'Ajuntament de Barcelona com a Administració local promotora i amb l'oficina de treball a la ciutat de Barcelona, som una unitat especialitzada dins de l'Institut Metròpoli, situat al campus de Bellaterra de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), que desenvolupa activitats de recerca urbana principalment per a l'Àrea Metropolitana de Barcelona (Institut Metròpoli, 2024).

2. Despleguem la nostra **missió de millorar les vides i la garantia dels drets de la infància i l'adolescència a Barcelona** fent de pont entre la recerca i l'administració per afavorir que les polítiques d'infància siguin transversals i basar-les en l'evidència. Tenim 3 eixos principals de treball:

- La generació de coneixement vinculat a l'agenda pública amb perspectiva de drets i benestar.
- La transversalització de les polítiques d'infància i que afecten la infància dins l'Ajuntament de Barcelona.
- L'aportació als debats socials per generar un canvi de mirada sobre els infants i adolescents que els doni visibilitat com a ciutadans de ple dret.

3. Dins l'eix de generació de coneixement vinculat a l'agenda pública, orientem la nostra tasca investigadora a partir dels **4 principis fonamentals recollits per la Federació Europea d'Acadèmies de Ciències i Humanitats**: la fiabilitat, l'honestedat, el respecte i el retiment de comptes (ALLEA - Federació Europea d'Acadèmies de Ciències i Humanitats, 2019). A més, seguim les recomanacions del Codi de Bones Pràctiques a la Recerca de la UAB (CBPR-UAB) a l'hora de valorar les nostres actuacions i compromisos en la realització de les activitats de recerca (Universitat Autònoma de Barcelona, 2020).

4. **Amb perspectiva de drets**, per tal d'enfocar el coneixement del benestar de la infància com un interès superior perquè tots els nens i nenes tenen dret a ser adequadament escoltats sense cap tipus de discriminació per garantir, al màxim, el seu desenvolupament personal i social quan es prenguin decisions que els afectin en algun aspecte de les seves vides (Nacions Unides, 1989), els nostres **principis ètics i metodològics** se sintetitzen a continuació (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2024a):

Fiabilitat a l'hora de garantir la qualitat de la recerca, que es reflecteix en el disseny, la metodologia, l'anàlisi i l'ús dels recursos.

Honestedat quan es desenvolupa, es duu a terme, es revisa, s'anuncia i es comunica la recerca d'una manera transparent, clara, íntegra i imparcial.

Respecte pels companys i companyes de professió, els participants en la recerca, la societat, els ecosistemes, el patrimoni cultural i el medi ambient.

Retiment de comptes de la recerca, des de la idea fins a la publicació, de la seva gestió i organització, de la formació, la supervisió i la mentoria i de les seves repercussions més àmplies.

Des de, per a i amb la infància i l'adolescència.

Rigor metodològic i qualitat.

Sentit, retorn i ús social en tot el procés de coneixement.

Processos col·laboratius i catalitzadors de canvis.

Treball en obert i transparència.

Amb valor de servei públic.

5. **Ens interessa l'activitat de la Comunitat de Recerca i Coneixement:** un entorn de coneixement que connecta els equips professionals de l'Àrea de Drets Socials, Cultura, Educació i Cicles de Vida de l'Ajuntament de Barcelona amb els grups de recerca universitaris i el personal investigador de les universitats, promovent la recerca aplicada col·laborativa com un element de reflexió, anàlisi, millora i innovació (Ajuntament de Barcelona, 2022). A més, amb el propòsit d'apropar-nos a la ciència ciutadana, també ens guiem pel **decàleg de bones pràctiques de l'Oficina de Ciència Ciutadana de Barcelona**, el qual segueix les pautes de comportament del projecte *Responsible Research and Innovation* promogut per la Unió Europea (Ajuntament de Barcelona, 2023).

6. **Treballem col·laborativament per tal que la recerca pugui contribuir a la innovació en polítiques públiques.** Com explica l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (2022), el treball col·laboratiu és un dels pilars de la transformació de les administracions perquè, per proposar solucions adequades a reptes complexos, cal treballar en equip. Els tres grans blocs del marc competencial són: visió holística (pensament sistèmic i crític, visió estratègica i flexibilitat i adaptabilitat), orientació a la transformació (orientació al bé comú, orientació a resultats i planificació) i col·laboració radical (treball en equip i en xarxa, lideratge, gestió positiva de conflictes i comunicació).

7. Pel que fa a la **protecció de dades personals i la garantia del secret estadístic**, des de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona apliquem la normativa vigent. En particular, el Reglament europeu relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de les dades personals i la Llei orgànica de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (Parlament Europeu i Consell de la Unió Europea, 2018; Corts Generals, 2016).

2. Com fem recerca amb participació ètica amb la infància?

8. Amb perspectiva de drets i benestar, partim de l'enfocament que **conèixer el benestar subjectiu de la infància té un interès superior perquè tots els nens i nenes tenen dret a ser adequadament escoltats sense cap tipus de discriminació per garantir, al màxim, el seu desenvolupament personal i social quan es prenguin decisions que els afectin en algun aspecte de les seves vides** (Nacions Unides, 1989). En l'àmbit social, les administracions públiques han de facilitar que els nens i les nenes siguin escoltats, com a col·lectiu, en les decisions ciutadanes que els afectin; amb procediments destinats a recollir les seves opinions i que suposin una oportunitat d'incorporació a la ciutadania activa (Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, 2010). A més, la ciutat de Barcelona reafirma el dret dels infants i adolescents de participar en l'elaboració del projecte de ciutat (Carta de ciutadania de Barcelona, 2010).

9. Especialment estem adherides la **Carta Internacional per a la Recerca Ètica amb la Infància d'UNICEF**, pel que ens comprometem a realitzar i donar suport a una recerca ètica, de qualitat, respectuosa amb la dignitat humana, els drets i el benestar dels infants. En aquest sentit, seguim els 7 compromisos i les pràctiques més recomanables per a la realització de recerca ètica amb infants, ja sigui en la seva planificació i preparació, en el disseny i els mètodes de recerca, la recollida de dades, així com l'anàlisi, la redacció i la difusió (com ara retorns adequats de la informació als infants i adolescents) (Graham et al., 2013; UNICEF Office of Research - Innocenti et al., 2022).

L'ètica en la recerca amb infants és responsabilitat de tothom.

Respectar la dignitat dels infants és fonamental per a la recerca ètica.

La recerca amb infants ha de ser justa i equitativa.

La recerca ètica ha de beneficiar els infants.

La implicació dels infants en la recerca mai no els ha de causar cap dany.

La recerca sempre ha d'obtenir el consentiment informat i continuat dels infants.

La recerca ètica requereix d'una reflexió contínua.

10. Procurem **espais de recerca segurs i protectors**, seguint les normes de Keeping Children Safe (2022). Més enllà d'una política organitzacional basada en el bon tracte en la infància, se sol·licita la certificació de delictes penals al personal contractat i col·laborador, així com s'estableixen espais de seguiment i formació contínua per afavorir l'intercanvi d'informació per a la protecció de la infància. Així mateix, en els processos de recerca es faciliten procediments per tal que els infants, les famílies i/o els agents implicats puguin comunicar les seves consideracions o queixes, si és el cas. En aquest sentit, per a cada procés de recerca amb infants es documenten els processos anteriors per tal de poder explicar com es protegeix els infants amb espais de recerca segurs i protectors.

11. També procurem que els processos participatius vinculats a la recerca compleixin les orientacions clau per a una **participació significativa i ètica de la infància** de Save the Children (2021). En aquest sentit, com a instrument de coneixement, des de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona especialment vetllem perquè les actuacions de participació siguin responsables, és a dir, tinguin una estratègia de recerca/avaluació i comunicació per tal que els infants puguin saber els resultats concrets i amplis de la seva participació, en el sentit de poder valorar si ha estat una participació autèntica de la infància (UNICEF Comitè Catalunya, 2023). És per això que hem elaborat un document amb el nostre marc teòric de referència sobre la participació de la infància (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2024b) amb, per exemple, la base de les orientacions de Save the Children (2021) i la incorporació del document marc de l'Ajuntament de Barcelona (2018). El marc teòric contempla els principis ètics i metodològics per construir espais de participació autèntics; i la recerca i l'avaluació com a facilitadors clau de la participació autèntica de la infància. En sentit últim, ens obliguem que els projectes de participació amb infants de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona sempre es trobin en el grau de la participació autèntica de l'escala de Hart (1993).

La participació és transparent i informativa.

Voluntària.

Respectuosa.

Pertinent.

Ajustada a la infància.

Inclusiva.

Compta amb formació.

Segura i sensible als riscos.

Responsable.

12. Específicament pel que fa a la **difusió i comunicació de la recerca**, a partir de les orientacions de la Carta Internacional per a la Recerca Ètica amb la Infància d'UNICEF de fer retorns adequats de la informació als infants i adolescents (punt 9), se segueix la guia per elaborar documents *child-friendly* de la Unió Europea (2021). Aquesta guia aconsella que el llenguatge utilitzat sigui apropiat per a l'edat dels infants i adolescents, mantenint la precisió en els significats, alhora que ha de ser un document accessible per a tothom i bonic per a la lectura. També se segueixen les recomanacions de llenguatge inclusiu amb perspectiva d'infància de la Plataforma de Infància (2024). D'altra banda, també es tenen adequadament en compte diverses orientacions per a un llenguatge inclusiu no discriminatori ni sexista supervisades pels referents de l'Ajuntament de Barcelona.

3. Referències bibliogràfiques

- Ajuntament de Barcelona. (2018). Impulsem la participació dels infants en els serveis i projectes municipals: document marc. *Departament de Promoció de la Infància*.
<https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/impulsem-participacio-infants-serveis-projectes-municipals.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2022). *Comunitat de Recerca i Coneixement*. Àrea de Drets Socials, Cultura, Educació i Cicles de Vida.
<https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/ca/content/comunitat-de-recerca-i-coneixement>
- Ajuntament de Barcelona. (2023). *Decàleg de bones pràctiques*. Oficina de Ciència Ciutadana de Barcelona.
<https://www.barcelona.cat/barcelonaciencia/ca/ciencia-la-ciutat/la-ciencia-i-la-ciutadania/ciencia-ciutadana/oficina-de-ciencia-ciutadana>
- ALLEA - Federació Europea d'Acadèmies de Ciències i Humanitats. (2019). *Codi europeu de conducta per a la integritat en la recerca: Edició revisada*. <https://allea.org/code-of-conduct/#toggle-id-3>
- Carta de ciutadania de Barcelona, Ajuntament de Barcelona (2010).
<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/89720>
- Nacions Unides. (1989). Convenció sobre els Drets de l'Infant. *Ajuntament de Barcelona amb Bureau Internacional Catholique de l'Enfance i Comissió de la Infància de Justícia i Pau (20 anys de Convenció: La infància al món. 2009: Vintè aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant)*.
<https://ajuntament.barcelona.cat/infancia/sites/default/files/annexe16.20anysdelaconvenci.685.pdf>
- European Union. (2021). *Creating child-friendly versions of written documents: A guide*.
https://commission.europa.eu/document/download/2dbc3da9-85af-41ec-8a1b-3905b1f5d541_en?filename=guide_child_friendly_documents.pdf
- Generalitat de Catalunya. (2022). Marc competencial per al treball col·laboratiu en recerca i innovació. *Escola d'Administració Pública de Catalunya*. <https://doi.org/10.2436/10.8030.09.5>
- Graham, A. , Powell, M. , Taylor, N. , Anderson, D. , & Fitzgerald, R. (2013). Investigación ética con niños. *UNICEF Office of Research - Innocenti*. https://childethics.com/wp-content/uploads/2015/04/ERIC-compendium-ES_LR.pdf
- Hart, R. (1993). La participacion de los niños: de la participación simbólica a la participación auténtica. *Ensayos Innocenti 4 (UNICEF)*.
https://www.researchgate.net/publication/46473553_La_participacion_de_los_ninos_de_la_participacion_simbolica_a_la_participacion_autentica#fullTextFileContent
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024a). *Com ho fem*. Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona).
<https://institutinfancia.cat/institut-infancia/com-ho-fem/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024b). Marc teòric de referència sobre la participació de la infància de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*. <https://institutinfancia.cat/mediateca/marc-teoric-participacio-infancia/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024c). *Qui som*. Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona).
<https://institutinfancia.cat/institut-infancia/qui-som/>
- Institut Metròpoli. (2024). *Qui som*.
<https://www.institutmetropoli.cat/ca/qui-som/>
- Keeping Children Safe. (2022). *Los estándares internacionales de protección infantil organizacional*.
<https://mcusercontent.com/c53792304124d6235236f91e5/files/86363e7e-9923-5049-9853->

341e49181bf9/KCS_ChildSafeguardingStandards_ES_2020_FI
NAL22.pdf

Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència,
Generalitat de Catalunya (2010).

<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=553898>

Llei orgànica de protecció de dades personals i garantia dels drets
digitals, Corts Generals (2018).

<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/noDOGC/1976270.pdf>

Plataforma de Infància. (2024). *Lenguaje inclusivo con perspectiva de infancia*. https://www.plataformadeinfancia.org/wp-content/uploads/2024/06/GUIA-LENGUAJE-INCLUSIVO-interactivo_POI.pdf

Reglament europeu relatiu a la protecció de les persones físiques pel
que fa al tractament de les dades personals, Parlament Europeu i
Consell de la Unió Europea (2016).

https://apdc.gencat.cat/web/.content/03-documentacio/Reglament_general_de_proteccio_de_dades/3132.pdf

Save the Children. (2021). *Los nueve requisitos básicos para una participación significativa y ética de la niñez*.

<https://resourcecentre.savethechildren.net/document/nine-basic-requirements-meaningful-and-ethical-childrens-participation/>

UNICEF Comitè Catalunya. (2023). *Drets dels infants*. Escola
d'Administració Pública de Catalunya.

<https://formaciooberta.eapc.gencat.cat/contingutsdelscursos/ddi/inici.html>

UNICEF Office of Research - Innocenti, Centre for Children and Young
People - Southern Cross University, Childwatch International
Research Network, & Children's Issues Centre - University of Otago.
(2022). *International Charter for Ethical Research Involving Children*.

<https://childethics.com/charter/>

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020). *Codi de Bones Pràctiques a la Recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona*. <https://www.uab.cat/web/etica-cientifica/codi-de-bones-practiques-1345713725327.html>

institut
infància i
adolescència

 Institut
Metropol

